

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25085
Johanna Strauss
08-508 25262**Till**
Socialnämnden
2023-02-21

Årsrapport 2022 Socialtjänstinspektörer

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas årsrapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder

Veronica Carstorp Wolgast
socialdirektörMaria Karlsson
Tf. avdelningschef

Sammanfattning

Under 2022 har socialtjänstinspektörerna genomfört granskningar i sex stadsdelsförvaltningar gällande handläggningen av barnärenden 0-12 år, samt följt upp tidigare genomförda granskningar från 2021.

Granskningen visar bland annat att barn i hög grad gjordes delaktiga i utredningen, längre fram i processen mattades dock barnets delaktighet av vilket är ett tydligt utvecklingsområde. Det framkom också att barnets skolsituation uppmärksammades i hög grad och att samverkan fanns i en majoritet av ärendena där familjen hade flera kontakter inom socialtjänsten eller med barnpsykiatri. Ett viktigt utvecklingsområde som granskningen visar är att några ärenden vid varje stadsdelsförvaltning brast vad gäller motivationsarbete och att fullt ut använda de möjligheter som finns för att säkerställa att barnet får stöd och skydd, även i fall då vårdnadshavarna inte är motiverade till att ta emot hjälp.

Uppföljningarna av 2021 års granskningar om barnärenden visar att granskningsresultaten använts som underlag i stadsdelsförvaltningarnas utvecklingsarbete och har bidragit till likställighet över staden.

Bakgrund

Socialtjänstinspektörernas verksamhetsinriktning och mål är att ”stadens insatser inom individ- och familjeomsorgen ska vara av god och jämn kvalitet, den enskilde ska få likvärdig bedömning oavsett var i staden ärendet behandlas”. Lagstiftning, kommunfullmäktiges mål, specifika nämndmål och stadens riktlinjer ska vara styrande för inspektörernas arbete. I socialtjänstinspektörernas arbete ingår att årligen avlämna en rapport över årets verksamhet.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet
- Tillgänglighet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 15 februari 2023. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 16 februari 2023.

Ärendet

Aktuellt granskningstema valdes ut då Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) återkommande belyser brister i den sociala barnvården.¹ Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt. Granskningen stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. Sammanlagt granskades totalt 120 ärenden som avsåg barn 0-12 år. Tidsperioden som granskades var 2021.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens ovannämnda definition av god kvalitet, där områdena tillgänglighet och effektivitet redovisas under gemensam rubrik.

Trygghet och säkerhet

I så gott som alla ärenden återfanns en utredning, förhandsbedömningarna hade genomförts inom lagstadgad tid och relevanta skyddsbedömningar fanns i alla ärenden. Detta resultat är särskilt positivt mot bakgrund av att IVO i nationell tillsyn ofta sett brister i dessa hänseenden.² I materialet återfanns ärenden med omfattande utrednings- och nätverksarbete, med tydligt motivationsarbete i syfte att säkerställa skydd för barnet. I de flesta ärenden motsvarade i stort socialtjänstens utredning och insats den oro som inkommit. I några ärenden, jämnt fördelat mellan samtliga stadsdelsförvaltningar, framkom dock allvarlig oro som tydligt indikerade behov av insatser till stöd och skydd för barnet. Då vårdnadshavaren tackade nej till insats avslutades ärendena och det gick inte att utläsa att socialtjänsten arbetade motiverande för att förmå vårdnadshavarna att ta emot hjälp eller utnyttjade de möjligheter som finns inom ramen för myndighetsutövningen.

Självbestämmande och integritet

I merparten av det granskade materialet gjordes barn delaktiga i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Detta är en tydlig förbättring jämfört med tidigare granskningar.³ Längre fram i processen mattades barnets inflytande tydligt av; få barn gavs inflytande avseende eventuell insats eller återkoppling avseende utredningens resultat. Få barn var med vid insatsens uppföljning men av de som medverkade fick samtliga frågan om dess effekt. Så gott som alla enheter uppgav i intervjuerna att den höga arbetsbelastningen innebär att barns delaktighet och inflytande inte kan tillvaratas genom hela processen.

Kunskapsbaserad verksamhet

Vid Hägersten-Älvsjö, Östermalm och Skarpnäck hade underlag från instrumentet Freda använts som underlag i barnets utredning, vilket är ett bra sätt att tydliggöra hur eventuellt våld ser ut i barnets uppväxtmiljö.

---

² Inspektionen för Vård och Omsorg (2020) Sociala barn- och ungdomsvården - Slutredovisning av uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården S2019/01922/FST

³ Socialförvaltningen (2017) Barn som har upplevt våld – Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var tydligt överrepresenterade i det granskade materialet. Mot bakgrund av detta finns anledning att systematiskt stärka kunskap om bemötande, insatser och behov av anpassningar i verksamheterna, både inom myndighetsutövning och bland utförare. Om insatser inte görs tillgängliga och behoven tolkas fel av socialtjänsten riskerar den enskilde negativa konsekvenser, till exempel att fel åtgärder sätts in eller att den insats som genomförs har fel fokus.

Helhetssyn och samordning

Barnets situation i skolan är en viktig faktor att väga in i bedömningen av risk- och skyddsfaktorer då en fullgjord skolgång är bland de viktigaste skyddsfaktorerna i ett barns liv⁴. Skolsituationen uppmärksammades i en majoritet av de granskade ärendena men ingick endast i hälften av utredningarnas analysdel, som en risk- eller skyddsfaktor. Stödbehov kopplat till skolsituationen bör i högre grad inkluderas i uppdrag till utförare av öppenvårdsinsatser samt belysas vid uppföljning av insatserna.

Effektivitet och tillgänglighet

Cirka hälften av barnen i aktuell granskning hade blivit utredda tidigare, varav endast 30 procent hade utnyttat i insats. Resultaten från de stadsdelsförvaltningar som arbetar med Intensiv Utredning i Hemmiljö (IHU) blir intressanta att följa. Utredningsformens syfte är att nå barn som det finns hög oro för och som tidigare varit aktuella hos socialtjänsten. IHU-processen innebär att alliansskapande med familjen blir en tydligare del av utredningsprocessen.

Jämställdhetsanalys

Granskningen har haft ett jämställdhetsperspektiv genom att samtliga variabler har granskats uppdelat på kön, för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar. I staden inkommer generellt fler orosanmälningar som rör pojkar än flickor⁵. I granskningen ingick ärenden som rörde hälften flickor och hälften pojkar. Granskningen visade inga påtagliga skillnader utifrån kön gällande handläggningen. Den enda tydliga skillnaden mellan könen i materialet var att pojkar i betydligt högre grad än flickor hade en NPF-diagnos. Resultatet överensstämmer därmed med befintlig kunskap om att autismspektrumtillstånd är vanligare hos pojkar samt att fler pojkar än flickor får ADHD-diagnos i barndomen.⁶

---

⁴ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/skola-och-elevhalsa/>

⁵ Socialförvaltningen (2022) Socialtjänstrapport 2021

⁶ www.kunskapsguiden.se

Uppföljning

Under 2022 har uppföljning av tidigare granskningar avseende barnhandläggning genomförts, genom en skriftlig uppföljningsenkät.

I uppföljningen framkom att de granskade stadsdelsförvaltningarna har arbetat med resultaten genom att utveckla sina arbetssätt och rutiner utifrån de utvecklingsområden som framkom i granskningen. Flera av enheterna har också arbetat med att stärka barns delaktighet och att kunna komma in tidigare med insatser.

Planering 2023

Socialtjänstinspektörerna kommer under våren 2023 att granska handläggning enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och under hösten handläggning av våld i nära relation. Respektive granskning planeras omfatta tre stadsdelsförvaltningar vardera och dokumenteras i varsin rapport, i augusti 2023 respektive januari 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas årsrapport för 2022.

Bilaga

1. Årsrapport 2022 Socialtjänstinspektörer